

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Secvnda, Qva Continentvr Socratis Scolastici
Constantinopolitani lib. 7. Theodoriti Cyrensis episcopi lib. 5

Christopherson, John

[Köln], 1569

Iouiani Imperatoris creatio, & Libanij Rhetoris refutatio. Cap. XIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12704

geret legationem illam frustra susceptam, in permagnā adductus necessitatem, postridie eius diei, quo legatio erat cōfecta, omnes suas copias cogere, contra exercitum Romanum in aciem prodire cœpit. Romani autem tametsi Imperatorem accusabant, quòd non cum lucro à prælio abstinisset, tamen cum Persis, qui iam se ex aduerso opposuerant, configere non recusarunt. Hostes in fugam vertunt, Imperator equo insidens prælio interfuit ille quidem, quo militum animos confirmaret: sed felicitatis suæ spe nimium fretus, inermis in aciem processit. Idcirco telum ex improviso in eum coniectum, brachium trajiciens, in latus infigitur.

Cuius ictu mortem obiit, cædis authore incognito. Nam alij memorant eum ex Persa transfuga percussum: nonnulli à milite quodam sui ipsius exercitus: quæ fama multis in ore est. Verùm Callistus, Satelles Imperatoris, qui eius res gestas carmine Heroico conscribit, bellumq; id temporis confectum narrat, illum à dæmone transfixum interuisse commemorat. Quod quidem fortasse poëtarum more confictum est, fortasse autem ita se habet. Nam furias in nōnullos vindicasse constat. Verùm utcunq; exitus eius fuit, illud certe nemini obscurum est, eum propter impetum animi, quo præceps ferebatur, periculis expositum, propter doctrinæ elegantiam, qua imbutus erat, inanis gloriæ sectatorem: propter animi modestiam, quam falso præ se ferebat, ludibrio habitū. Hoc modo, ad quartum eius consulatum, quem cum Salustio gessit, sexto Calend. Iulii, in Perside, ut dixi, occubuit: tertio anno sui imperij: Septimo autem, posteaquam à Constantio Cæsar renunciatus fuisset: ætatis suæ trigesimo primo.

*Iouiani Imperatoris creatio, & Libani Rhetoris
refutatio. CAP. XIX.*

Mlites verò utpote in dubiis rebus & valde perplexis constituti, postridie, nulla interposita mora, Iouianum virum magno & excelso animo præditum, Imperatorem declarant. Iste, cum esset tribunus militum, cumque Iulianus militibus lege lata optionem daret, vel idolis sacrificandi, vel deserendi militiam, balteum deponere maluit, quàm impium & nefandum Imperatoris edictum exequi.

N At-

SOCRATIS HISTORIAE

*Julianus uoluit
et gentibus spari*

Attamen Iulianus belli impédentis necessitate compulsus, eum in ducū numero retinuit. Iá verò Iouianus ad imperiū delectus, illud repudiauit. Et cum à militibus inuitus raperetur, clamauit, se qui Christianus erat, nolle omnino hominum gentilitatem profitentium imperium suscipere. At ubi oēs vna voce confessi sunt se esse Christianos, cepit Imperium. Et cū in Perside de repete in magnas esset adductus angustias, militesq; fame cōficerentur, pactis cū rege Persarum induciis, belli finē fecit. Induciæ verò vt Romani quidem putabant inhonestæ (nam Syrorum dominatu multatus, Nisibiq; ciuitate Mesopotamiæ Persis tradita, inde decessit) vt temporis autem postulabat opportunitas, necessariæ fuerunt. Quibus rebus nunciatis, sicut Christianorum animi Iuliani morte erant recreati, sic exercitus vniuersus improuidam eius & ardentem ferociam grauiter incusauit: causamq; multæ, qua fines imperij coarctabantur, illi acceptam retulit. Nam à Persa quodam perfuga in fraudē est inductus, nauigia, quibus per flumina frumentum aduehi solebat, exusserat, & propterea fames oppressit exercitum. Eodem tempore Libanius Sophista orationem, qua mortē defleuit Iuliani, composuit: eamq; Iulianum, siue funebrem inscripsit. In qua non modò omnes eius res gestas illo dicendi genere, quo hominum laudes celebrantur, persecutus est: sed librorum etiam, quos contra Christianos ediderat, & quod in illis Christianorum scripta ridicula, nugisq; referta demonstrauerat, mentionem fecit. Quòd si hic Sophista alia Imperatoris acta duntaxat laudibus extulisset, tacitus ad reliquã historiam perrexissem: Sed quoniam, dum librorum à Iuliano confectorū facit mentionem utpote disertus & grauis orator, in religionem Christianã acerbè inuehitur, ob eam causam de his rebus nos pauca dicere instituimus: ac primum eius ipsius verba ponemus in medio. Hyeme, inquit, cū noctes sunt paulò longiores, Imperator libros illos, qui hominē à Palæstina oriundum, Deū & Dei filium esse confirmant, diligenter euoluens, longa disputatione, & firmis argumentis conuincebat esse ridiculos, religionemq; ab illis excultam & magno in honore habitam, nugis redundare: & se in illis Tyrio illo sene sapientiosem ostēdit. Igitur Tyrius ille sit animo placato, & dicēdi facultate

tate

tate superatus, æquo animo ferat, quod sit in eū dictū à filio. Ista sunt verba ipsius Sophistæ Libanij. Equidē eum sophistam facilè præstantissimū dico, certoq; scio, si nō cū Imperatore in religione consensisset, oīa dicturū fuisse, quæ Christiani dicūt: & quæ ab illis dicūtur (vti verisimile est) summis præconiis, vtpote sophistā illustrasse. Nā Constantium dū vixit, suis scriptis laudauit: cū autē mortē oppetiuisset, in eū cōtumelias easq; criminosas iecit. Quare si Porphyrius Imperator fuisset, eum eius libros Iuliani libris anteposuisse: & si Iulianus fuisset Sophista, malum sophistam (sicut de Ecebolo scripsit in oratione funebri, quam in Iulianū composuit) appellasse. Itaque cum ille, vt eiusdem religionis cū Imperatore, vt sophista, vt eius amicus, quæ ei videbantur, profecutus sit, nos etiam ad ea, quæ ab illo scriptis prodita sunt, pro virili respondeamus. Primum ait illum hyeme, cū noctes essent paulò prolixiores, operā in libris Christianorum euoluendis posuisse. Operam posuisse hoc loco significat, laborem in scribendo ad hominum vituperationē suscepisse: sicut Sophistis in more positum est, cum adolescēntulos ad suam artē perdiscēdam alliciunt. Nam olim libros illos legerat ille quidem, sed tum in ipsos acriter incubuit, & longa disputatione laborauit, non vt ait Libanius, firmis argumentis, sed infirmis, quippe quæ essent à veritate aliena, ea quæ sua ipsorum vi satis munita erant, tanquam scurrā refellere. Nam quisque cum altero in certamen descendens, interdum veritatem peruertendo, interdum eandē occultando, eum contra quē dimicatio suscipitur, fallere contendit. Et quicumq; odium contra alterū conceperit, omnia instar hostis non facere solum, sed etiam dicere summa opē nititur: atq; adeo ea mala, quibus cum ipse conflictatur, in illum contra quem exercet inimicitias deriuare studet. Vtrumque verò tum Iulianum, tum Porphyrium (quem senem Tyrium vocat) scurrā fuisse sui ipsorum libri conuincunt. Nam Porphyrius vitam Socratis philosophorum facile principis in libro, quem de rebus gestis philosophorum composuit, grauter perstringit. Taliaque conuicia in eum literarum monumentis mandauit ad posteritatem, qualia nec Melitus nec Anytus, qui eundem olim accusauerant, vnquam contra illum dicere aggressi sunt.

*Ecebolo
sic legit
Niceph.
li. 10. ca.
36.*

SOCRATIS HISTORIAE

Illum autem Socratem intelligo, quem gentiles propter tē-
 perantiam, iustitiam, aliasque virtutes summè admirantur:
 quem Plato excellentissimus apud illos philosophus, quem
 Xenophon, quem reliquus deniq; philosophorum cœtus,
 non solum vt pius, sed vt vnum, qui supra hominem putan-
 dus est, suspicit ac veneratur. Iulianus verò patris vestigiis
 sedulo insistēs, vitiosam illam animi sui, qua laborabat per-
 turbationem, dum omnes Imperatores ac Cæsares, qui eius
 ætatem antegrediebantur, maledictis figere non dubitaret
 omnibus patefecit: adeo vt ne Marco quidem philosopho
 omnino pepercerit. Cæterum vtrumque & Porphyrium, &
 Iulianum scurras fuisse sua ipsorum scripta indicio sunt.
 Nec mihi ad hanc rem confirmandam multis, aut grauibus
 argumentis opus est, sed ista satis esse poterūt, ad eorum in-
 genia omnium oculis subijcienda, quæ quidem coniecturis
 nixus, literis prodere instituo. At quæ Gregorius Nazian-
 zenus de Iuliano memorarit, iam ex ipsius verbis perdisca-
 mus. In secunda namque oratione contra Gentiles sic
 ferè scribit. Istarum quidem rerum, tametsi cum experien-
 tia tum principatus auctoritatem nactus, aliis fidem fecit,
 mihi tamen iam olim quodammodo ex eo tempore præui-
 debantur, quo cum homine Athenis versatus sum. Nam Im-
 peratore de ipsius profectioe exorato, eo tum venit, cum
 iam frater eius Gallus nouas res contra Imperatorem mo-
 litus fuerat. Duæ causæ eius Athenas profectiois fuere: al-
 tera multo honestior, vti Græciam, & Scholas, quæ ibi erāt,
 peruideret: altera, quæ magis in occulto erat, & perpaucis
 cognita, fuit nimirum vt cum sacrificis & deceptoribus, ser-
 mones de rebus suis conferret: quippe cum eiusmodi impi-
 etatis palam exercendæ nondum libera esset potestas con-
 cessa. Atqui tum ipse equidem in coniectura de illo facien-
 da (tametsi in eorum numero non sum, qui in hoc genere
 plurimum possunt) non multum planè aberrauit: sed indolis
 eius inconstantia, & nimia mentis alienatio me vate sat bo-
 num reddidit. Nam vt quisq; reētissimè conijcit, ita opti-
 mus vates haberi solet. Nullum in eo indicium boni viri
 mihi videbar videre. Nam ceruix instabilis fuit: humeri
 vibrantes & prærupti: oculi volubiles vagiq;: obtutus in-
 sanus: pedes lubrici & claudicantis similes: nares contume-
 liam

, liam & contemptum spirantes: habitus oris vultusque ridi-
 , culus: idem ipsum indicarunt risus profusi & cachinnus re-
 , dundantes: annuendi renuendiq; absq; vlla ratione con-
 , fuetudo: sermo incitatus & spiritu interruptus: rogata te-
 , meraria & insulsa: responsa his nihilo meliora, quæ ipsa se-
 , crebra insequerantur, quæque vt parum sibi constantia, sic
 , nullo doctrinæ ordine fuere proposita. Sed quid attinet sin-
 , gula scribendo persequi? Talem profecto eum ante rerum
 , gerendarum susceptionem perspexi fore, qualem in eisdem
 , gerendis postea cognoui. Atque si aliqui eorum, qui tum
 , mecum versabantur, eademq; me loquentem audiebât, iam
 , adessent, non inuiti quidē mihi testes huius rei esse vellent:
 , quibus certē, cū ista præuiderem, statim hæc proferebam
 , verba: O, quale malum Romanum alit imperium. Quæ cū
 , prædixissem, optabam me falsum de eo vatem comperi.
 , Nam longe melius fuisset, quàm vt orbis terrarum tot tan-
 , tisq; malis abundaret, taleque monstrum inter homines ap-
 , pareret, quale nunquam antea extitisset: idq; cum multæ a-
 , quarum inundationes, quæ sunt crebro hominum sermone
 , vsurpata multaq; incendia, terræ item conuassationes &
 , hiatus acciderent: quinetiam cum homines ipsa forma ab
 , aliis hominibus penitus dispari, belluina, & ex variis natu-
 , ris composita nascerentur. Verum eum habuit exitum, quē
 , eius amentia meritò postulauit. Ista à Gregorio de Iuliano
 , sunt commemorata. Quoniam autem multis verbis contra
 , Christianos temerè profusis, Porphyrius & Iulianus, tum
 , nonnulla sacrarum literarum loca peruertēdo, tum alia in-
 , ter se conciliando, tum omnia ad suum institutum accom-
 , modando, vim veritati facere conati sunt, quanquam non
 , pauci se illis ex aduerso opposuerunt, fallacesq; eorum con-
 , clusiunculas euertere refutareq; laborarunt, præter cæteros
 , tamen Origenes, qui Iuliani ætatem longo tempore ante-
 , iuit, sacræ scripturæ loca, quæ legentium animos videban-
 , tur multum conturbare, sibi ipse obijcere, eaque explicare
 , contendit, & captiosas improborum ineptias inanitatesque
 , diluere. Quæ quidem si Iulianus & Porphyrius diligenter
 , perlegissent, non modò libentibus animis ea approbassent,
 , verum etiam omnem suam dicendi facultatem omnino ad
 , alias res conuertissent, & nunquam animos ad fallaces ca-

ptiones blasphemias cōtra Deum refertas conscribendas ap-
 pulissent. Imperatorem verò apud iudes & imperitos rerū,
 non aut apud eos, qui expressam veritatis effigiem ex sacris
 scripturis arripuissent, hoc modo cauillatum esse, hinc per-
 spicuum est. Nam cum multa verba, quæ in Dei œconomia
 explananda, communi loquendi consuetudine, & populari
 necessariò ponuntur, ex sacris excerptisset literis, eaq; in v-
 num collegisset, ad extremum adiecit ista. Certè locorum,
 istorum singula, nisi sermo ipse arcanā quandam intelligen-
 tiam (quod equidem faciliè existimare possum) complectan-
 tur, quod ad ipsa verba attinet, multas contra Deū blasphe-
 mias continent. Hæc quidem sunt ab eo in tertio libro ope-
 ris sui quod contra Christianos edidit, totidem verbis di-
 sputata. In illo autem libro, quem Cynisum inscripsit, dū
 docere instituit, quatenus fabulæ sacræ sint effingendæ, ait
 veritatem in eiusmodi rebus occultandam esse, hisq; utitur,
 verbis. Natura auct in abstruso latere, occultaq; deorum es-
 sentia non patitur se planis & apertis verbis, impuris homi-
 num auribus inculcari. Quare Imperator, uti ex his con-
 stare poterit, videtur eam de sacris diuinisq; scripturis ha-
 bere opinionem, ille quidem quod illarum sermones my-
 stici sint, quodque arcanam quandam intelligentiam com-
 plectantur: Sed ægrè propterea fert, quod non omnes ean-
 dem de illis opinionem concipiant, inque eos Christianos
 insultat, qui simpliciter earum oracula accipiunt. At verò,
 neque vulgi simplicitatē tantopere insectari debuisset, neq;
 illius gratia in sacras literas tanta insolentia inuehi: neque
 propterea eas odisse, atq; adeo sensus sententiasq; præclaras
 in illis comprehensas detestari, quòd non omnes eas pro e-
 ius arbitrio intelligant. Iam verò, ut videtur, idem illi acci-
 dit, quod Porphyrio. Nam iste Cæsareæ Palæstinæ à qui-
 busdam Christianis reprehensus, cum præ graui, qua arde-
 bat iracundia, illud ferre non posset, religionē Christianam
 deseruit: & præ odio illorū, qui ipsum coarguerāt, ad libros
 conscribendos, quibus Christianos maledicè & contume-
 liosè perstringeret, præcepit ruit: Sicut ex illis Eusebii Pam-
 phili scriptis constat, quibus eius libros penitus refutauit.
 Imperator verò, apud imperitos insolenter contra Christia-
 nos se iactans, eadem animi perturbatione incitatus, ad Por-
 phyrj

phyrij blasphemiam deflexit. Quocirca uterq; sua spóte ad impietatem prolapsus, & sibi sui erroris conscius, debitas pœnas persolvit. Porro autem cum Libanius sophista Christianos falsè irrideat his verbis: hominè ex Palæstina oriundum Deum, Deiq; filium faciunt: mihi videtur penitus oblitus, se in extrema oratione sua Iulianũ in deos retulisse, ad hunc modũ. Primũ, inquit, mortis illius nuntium, parũ aberat, quin lapidibus obruissent, tanquam contra Deum meritum. Deinde paulo longius progressus, O dæmonum, inquit, alumne: dæmonũ discipule: dæmonũ deniq; assessor. Quanquã ille aliter ista intelligebat, tamen cum nomen ambiguum, quò etiam diabolus significatur non vitaret, eadem visus est dicere, quæ Christiani in probris obiectandis dicere consueverunt. Quare si ad quenquam laudibus orandũ omni studio incubuisset, nomè ambiguũ vitare eo modo debuisset, quo aliam vitavit vocem: quam quidè, cum esset ob eam reprehensus, à suis libris prorsus deleuit. Quo modo aut homo in Christo Deus sit, quo modo tũ homo in aperto sit, tũ Deus in obscuro, quo modo deniq; hæc utraq; vera sint, diuini Christianorum libri ostendũt. Gentiles verò antequã credant, intelligere nõ possunt. Nam verũ est illud prophetæ oraculũ: Si nõ credideritis, nõ intelligetis. Quocirca illos nõ pudet, homines cõplureis in deorũ numerum referre. Atq; vtinã eos solũ, qui morũ probitate præstãt, qui iusti, qui tẽperati sunt, ac nõ illos potius, qui impuri, qui iniusti sunt, quiq; ebrietati se totos dedunt: Hercules illos dico, Bacchos, Aesculapios: per quos Libanius in suis libris creberrimè iurare non erubescit. Quorum amores masculos, & fœmineos, si enumerare conarer, longè ab instituto esset mihi digrediendum. Verũ his, qui studio istarum rerum cognoscendarum ducuntur, satisfaciet Aristotelis Peplus, Dionysij corona, Rhegini Polymnemon, & turba poëtarum: qui quidem dum de istis scribunt, ineptias planè ridiculas & inanitatem theologiæ Gentilis, omnibus proponunt ad contemplandum. De illo autem quod Gentilium proprium sit, homines facile in deos reponere, libet paucis disserere. Rhodiis, cùm in calamitatem fortè incidèrent, datum est Oraculum, vt Attin Phrygium sacerdotem Vefanorum in Phrygia mysteriorum

SOCRATIS HISTORIAE

cultu, & veneratione prosequerentur. Quod quidem ita se habet.

Vuisero Baccho puroq; aequatus Adoni

Inclutus aeternos sibi vendicet Attis honores.

Oraculum verò Attin, qui præ amore infano se ipse execuerat, Adonin, & Bacchum vocat. Porrò Alexandro Macedonum regi in Asiam proficiscenti Amphyctionas dona attulerunt, de quæ illo Pythia istud edidit oraculum.

Thure Iouem placate, sacris ornate Mineruam

Atq; potens fragili tectum sub imagine numen:

Numen Alexandrũ, tremulis qui missus ab astris

Huc venit, effrænem compescere legibus orbem.

Ista verba dæmò, qui in Pythiæ pectore habitabat, de Alexandro fudit. Idem oraculum quò viris præpotentibus assentaretur, eos retulit in deos. Et fortasse hoc etiam de Alexandro adulandi gratia responsum dedit. Quid Cleomedem pugilem commemorem, de quo, vti Deus consecraretur, istud oraculum edidit.

Fama Cleomedis viuat, Cleomede sepulto

Illi Thuricremis fument altaria donis.

Ob quod oraculum Diogenes Cynicus, & OEnomaus philosophus Pythium Apollinem condemnarunt. Cyziceni etiam, Adrianum decimum tertium deum appellarunt: Adrianusq; ipse Antinoum, suas delitias, in deos reposuit. Atque istas ridiculas ineptias, & meras nugas ne nominare quidem voluit Libanius. Quinetiam quamuis cum oraculo tum separatim libellum, quem Adrias de vita Alexandri conscripsit, euoluisset, tamen nihil illum pudebat, ipsum etiam Porphyrium in deorum numerum ascribere. Sit enim inquit, Tyrius ille senex propitius mihi, qui libros Imperatoris, eius libris antepono. Verùm hæc quidem, quo philosophæ conuiciis responderemus, satis prolixo sermone præter institutum sumus profecti: Quæ quoniã separata tractatione egent, missa facienda ducimus. Nos igitur ad reliquam pergamus historiam.

Quòd